

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Філологічний факультет
Кафедра філософії та культурології

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

ФІЛОСОФІЯ

(назва навчальної дисципліни)

обов'язкова

Освітньо-професійна програма **«Інформаційні технології та управління проектами»**
(назва програми)

Спеціальність **122 Комп'ютерні науки**
(вказати: код, назва)

Галузь знань **12 Інформаційні технології**
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти **перший**
(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

факультет математики та інформатики
(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання **українська**
(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробники: **к.філос. н., доц. Радзьяк Тетяна Іванівна**
(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача:

<http://philology.chnu.edu.ua/?personal=%d1%80%d0%b0%d0%b4%d0%b7%d0%b8%d0%bd%d1%8f%d0%ba-%d1%82%d0%b5%d1%82%d1%8f%d0%bd%d0%b0-%d1%96%d0%b2%d0%b0%d0%bd%d1%96%d0%b2%d0%bd%d0%b0#more-4251>

(посилання на сторінку кафедри з інформацією про викладача)

Контактний тел. (0372) 584878 - кафедра філософії та культурології

E-mail: t.radzyniak@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1253>

Консультації Очні консультації: вівторок з 13.00 до 15.00

Онлайн-консультації: понеділок-п'ятниця з 14.30 до 17.30
(за попередньою домовленістю)

1. Анотація дисципліни.

Філософія – важлива частина світової культури, націлена на рефлексію світогляду – осмислення його основ, включаючи ставлення людини до світу, до самої себе, до іншої людини, до суспільства, науки, різних сфер життя. Завдяки цьому її вивчення дозволяє сформулювати перелік загальних компетентностей, які лежать в основі вищої професійної освіти незалежно від сфери спеціалізації.

2. Мета навчальної дисципліни: розвиток у студентів інтересу до філософського осмислення дійсності, світового історико-культурного процесу, людського життя; формування філософської культури мислення, пізнання світу та самих себе, навичок застосування філософської методології; актуалізація національної свідомості майбутньої суспільної еліти.

3. Пререквізити. Дана дисципліна розвиває набуті раніше студентами навички та знання з курсів «Людина і світ», «Історія України», «Всесвітня історія», «Етика та естетика», «Правознавство», «Екологія», «Технології» тощо. На курс «Філософія» можуть опиратися різні наступні за часом вивчення дисципліни соціально-гуманітарного спрямування, такі як «Соціологія», «Політологія», «Психологія», «Культурологія», «Історія української та зарубіжної культури», «Релігієзнавство», «Логіка» й інші, а також курси, орієнтовані на вивчення філософських аспектів науки загалом чи конкретних наук, у тому числі курс «Філософія науки» у підготовці освітнього рівня «Магістра».

4. Результати навчання, згідно з вимогами освітньо-професійної програми, передбачають оволодіння студентами такими компетентностями:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК6. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК8. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК9. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК13. Здатність діяти на основі етичних міркувань.

ЗК14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ФК3. Здатність до логічного мислення, побудови логічних висновків.

ФК6. Здатність до системного мислення, застосування методології системного аналізу для дослідження складних проблем різної природи, методів формалізації та розв'язування системних задач, що мають суперечливі цілі, невизначеності та ризики.

У межах вивчення дисципліни «Філософія» студенти набувають наступних програмних результатів:

Програмні результати навчання ОП	Методи навчання	Форми оцінювання
ПРН1. Застосовувати знання основних форм і законів абстрактно-логічного мислення, основ методології наукового пізнання, форм і методів,	<ul style="list-style-type: none"> ● лекція, запитання-бесіда, розповіді, дискусія ● проблемний метод; ● пошуковий метод	<ul style="list-style-type: none"> ● екзамен (іспит) ● поточне та підсумкове тестування, усне та письмове опитування,

аналізу, обробки та синтезу інформації в предметній області. ПРН20. Знати основні історичні етапи розвитку філософської думки, розуміти сутність історико-культурних процесів становлення української нації.	<ul style="list-style-type: none"> робота з рекомендованими матеріалами, ілюстрування, демонстрування самостійна робота над індивідуальним та груповим завданням 	<ul style="list-style-type: none"> самостійні роботи за індивідуальними завданнями. презентації результатів виконання завдань.
--	--	--

Передбачені в межах курсу форми роботи (групова робота, дебати, робота в парах, презентації) спрямовані на формування у студента *соціальних навичок (soft skills)*.

Відповідно студенти повинні:

знати :

- комплекс основних філософських категорій та понять;
- особливості основних філософських напрямків, течій та шкіл;
- розуміти сенс інтелектуального і соціокультурного призначення філософії, її пізнавальних та культурних можливостей, історичної ролі;

вміти:

- знаходити, класифікувати та аналізувати інформацію з різних джерел;
- встановлювати зв'язок між окремими твердженнями в загальній системі поглядів і переконань;
- розпізнавати типові помилки в аргументації;
- дискутувати на запропоновані теми;
- аргументувати власну позицію у розв'язанні світоглядних проблем, спираючись на визначені філософські підходи;
- використовувати філософські методи дослідження у своїй науковій, суспільно-політичній та громадській діяльності;

володіти навичками:

- порівняння різних підходів до розв'язання актуальних соціальних і гуманітарних проблем;
- аналізу та сприймання текстів, що мають філософський зміст;
- виявлення та обґрунтування ціннісних засад різних видів діяльності;
- виявлення вербальних і невербальних засобів маніпуляції;
- застосування форм і засобів сучасного філософського дискурсу для обґрунтування власного світогляду, вдосконалення особистої культури міркувань.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни: <u>Філософія</u> _____												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин					Вид підсумкового контролю	
			кредитів	годин	змістових модулів	лекцій	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота		індивідуальні завдання
Денна	2	4	4	120	2	15		15		80	10	екзамен
Заочна	2	4	4	120	2	10				110		екзамен

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усьо го	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	інд	с.р.		л	п	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1: Свідомість, знання, інформація як предмет філософського аналізу									
Тема 1. Предмет філософії	16	2	2		10	16	1			15
Тема 2. Проблема свідомості	16	2	2	1	10		2			16
Тема 3. Знання. Наука. Істина	16	2	2	2	10		2			16
Тема 4. Довіра до інформації із зовнішніх джерел	17	2	2	2	10		1			16
Разом за ЗМ1	65	8	8	5	40		6			63
	Змістовий модуль 2. Свобода волі, мораль, закон та їх філософське осмислення									
Тема 5. Свобода і відповідальність	18	2	2	2	14		2			16
Тема 6. Мораль, моральність, нормативність	19	2	2	2	14		1			16
Тема 7. Законність і справедливість	18	3	3	1	12		1			15
Разом за ЗМ 2	55	7	7	5	40					47
Усього годин	120	15	15	10	80	120	10	-	-	110

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

5.3.1 Тематика індивідуальних завдань

№	Назва теми
1	Філософія та критичне мислення
2	Витоки психофізичної проблеми у філософії Р.Декарта
3	Проблема істини й омани
4	Цифрова інформація як засіб маніпуляції в сучасному світі
5	Мораль і право для штучного інтелекту та цифрової людини
6	Категоричні і гіпотетичні імперативи
7	Принцип рівних можливостей і гендерні проблеми

5.3.2 Самостійна робота

№	Назва теми
1	Філософія як шлях самотворення
2	Мисленнєвий експеримент як метод дослідження у філософії свідомості
3	Аргументи й контраргументи щодо наукового реалізму

4	Інтелектуальна автономія: виклики сучасності
5	Проблема теодицеї та відповідальності людини за зло у світі
6	Засади обґрунтування моралі (релігія, традиції, раціональність)
7	Сильні і слабкі сторони лібералізму

6. Система контролю та оцінювання

Форми поточного контролю та кількість балів за їх виконання

№ п/з	Контрольні заходи	Обов'язкові або заохочувальні	Максимальна кількість балів/відсотків за контрольний захід
1	Участь в обговоренні на лекціях	Заохочувальне оцінювання	10%
2	Робота на практичних заняттях	Обов'язково	20%
3	Позааудиторне тестування	Обов'язково	20%
4	Груповий проєкт (М3)	Обов'язково	10%
5	Творче завдання (одне у ЗМ1,2)	За бажанням	бал прописаний у завданні
6	Виконання домашніх завдань: відповіді на проблемно-пошукові питання	За бажанням	2
7	Підготовка 5-хвилинної презентації та виступ в аудиторії	За бажанням, при взаємодії з викладачем	5
8	Портфоліо	За бажанням	10
9	Підготовка тез до наукової конференції (за проблематикою на стику філософії та проф.тематики)	За бажанням, при взаємодії з викладачем	10
10	Підсумковий тест	як альтернатива (або частина) екзамену	40% (10%)

Форма підсумкового контролю: екзамен

Засоби оцінювання

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- проєкти (індивідуальні та командні проєкти);
- есе

Підсумкова оцінка студента з навчальної дисципліни «Філософія» розраховується: а) з урахуванням балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою та балів, отриманих під час складання Підсумкового тесту (в системі MOODLE) за умови, що студент брав участь в обговореннях на лекційних, семінарських заняттях, виконував всі обов'язкові завдання з курсу, брав участь у груповій роботі та його відвідуваність становить не менше 75% . У такому разі оцінка за курс розраховується за формулою: **Підсумкова оцінка = М1 + М2 + М3 + ПТ;**

АБО

б) з урахуванням балів, отриманих студентом під час поточного контролю за накопичувальною системою та балів, отриманих під час складання комбінованого іспиту: **Оцінка за курс = М1 + М2 + М3 + іспит***

$$\text{Оцінка за іспит} = \text{ПТ/4} + \text{ПБ1,2,3}$$

$$\begin{array}{ccc} \downarrow & \downarrow & \downarrow \\ 40 \text{ балів} & = & 10 \text{ балів} + 30 \text{ балів} \end{array}$$

Політики курсу

Викладання курсу «Філософія», контроль й оцінювання знань і вмінь студентів спрямовані на дотримання вимог академічної доброчесності (Див.: *Правила академічної доброчесності ЧНУ ім. Ю. Федьковича*. https://drive.google.com/file/d/1EzBsehqERCEzxJwWe-rz6_eTUFUBGv4o/view). Студенти несуть особисту відповідальність за випадки їхнього порушення, враховуючи плагіат, списування, підказування тощо. У разі виявлення академічної недоброчесності вперше бали, зараховані студентом/студентці за виконане завдання, скасовуються. Повторна практика недоброчесності може призвести до анулювання усіх нарахованих за курс балів.

Відвідування аудиторних занять – обов'язкове, за винятком хвороби чи інших нездоланих обставин. Допускається відпрацювання лише одного пропущеного без поважних причин семінарського заняття (і отримання відповідних балів) на семестр. Письмові завдання можуть виконуватись дистанційно (*про доброчесність див. вище*).

Завдання з навчальної дисципліни поділяються на обов'язкові – для отримання студентами мінімального обсягу знань і вмінь (мінімальної кількості балів) і додаткові – запропоновані викладачем для того, щоб студенти могли отримати максимальний обсяг знань і вмінь (максимальну кількість балів). Для додаткового відпрацювання набутих у межах курсу навичок та покращення поточних результатів, студентом може виконати (за бажанням) по одному творчому завданню в Модулі 1 та Модулі 2. Перелік запропонованих творчих завдань розміщено в MOODLE. Отже, кожен студент сам може розраховувати свої сили відповідно до навчальних потреб і скласти план роботи під час курсу.

Запізнення на заняття не вітається, але студент/ка допускається до заняття за умови, що не привертає зайвої уваги до себе і не заважає іншим студентам.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання з курсу «Філософія» є досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Оцінка /А/ “Відмінно”-/90-100 балів/ виставляється, якщо студент:

- виявив повне знання теоретичного матеріалу на рівні першоджерел, навчальних підручників, посібників, лекцій згідно з навчальною програмою;
- вільно володіє поняттєво-категорійним апаратом курсу;
- уміє творчо використовувати основні ідеї та принципи філософії до аналізу суспільно-політичних процесів, дискурсів, проблем.

Оцінка /В/ “Добре”-/80-89/ виставляється, якщо студент:

- знає теоретичний матеріал курсу;
- орієнтується в першоджерелах, знає їх основні ідеї;
- вміє пов'язувати теоретичний матеріал з практикою аналізу конкретних ситуацій;
- на достатньому рівні аргументує власну позицію з проблемного питання.

Оцінки /С/ “Добре”-/70-79/ заслуговує студент, який:

- вільно орієнтується у програмному матеріалі і першоджерелах має системне знання;

- володіє мовою філософії, її поняттями і категоріями;
- аргументує свої відповіді прикладами з концепцій філософії;
- вміє пов'язувати теоретичний матеріал з практикою аналізу конкретних ситуацій та дискурсів на достатньому рівні.

Оцінка /D/ “Задовільно”-/60-69/ заслуговує студент, який:

- орієнтується в основних положеннях матеріалу підручників і лекційного курсу;
- знає основні ідеї першоджерел, але не може повністю розкрити їх зміст;
- несистематизоване знання програмного матеріалу, відсутність конкретного аналізу питань, поверховість викладу;
- затрудняється розкрити практичне і теоретичне значення знання;
- вміє пов'язувати теоретичний матеріал з практикою аналізу суспільних проблем, за наявності опори.

Оцінка /E/ “Задовільно”-/50-59/ виставляється студенту, який:

- виявив поверхові знання програмного матеріалу;
- не здатний аргументувати свою відповідь;
- називає основні ідеї, принципи, категорії філософії, але глибоко не знає їх змісту і функціонального призначення;
- аналізує окремі аспекти філософської проблематики, за наявності опори.

Оцінка /FX/ “Незадовільно”-/35-49/ виставляється студенту, який:

- не засвоїв більше половини програмного матеріалу;
- не знає змісту першоджерел;
- не володіє основними поняттями і категоріями філософії;
- не може проаналізувати філософську проблему чи дискурс, навіть за наявності опори.

Оцінка /F/ “Незадовільно”-/1-34/ виставляється студенту, який:

- не орієнтується у програмному матеріалі і першоджерелах

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторної та самостійної роботи)							Кількість балів (ІТ або іспит)	Сумарна кількість балів		
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2						Групова робота	Участь в обговоренні на лекціях
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7				
20%			20%				10%	10%	40%	100%

T1, T2 ... T7 – теми змістових модулів.

7. Рекомендована література

7.1. Базова (основна)

1. Андрущенко В., Волинка Г., Мозгова Н. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посіб. / [за ред. Г. Волинки]. К.: Каравела, 2016. 368 с.
2. Баумейстер А. Вступ до філософських студій або Інтелектуальні подорожі до країни філософії : наук. посіб. К. : Ін-т обдарованої дитини НАПН України. 2017. 238 с.
3. Губар О.М. Філософія: інтерактивний курс лекцій: Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 416 с.
4. Кремень В., Ільїн В., Губерський Л. Ескізи про мудрість. Від міфу до істини. Київський університет, 2019. 317с.
5. Петрушенко, В. Л. Філософія: підручник для студ. вищ. закл. освіти III–IV рівнів. Львів :

Магнолія 2006, 2018. 504 с.

6. Подольська Є.А. Філософія. Підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2006.
7. Причепій Є. Філософія: підручник / Є. Причепій, А. Черній, Л. Чекаль. К.: Академвидав, 2005; 2009. 592 с.
8. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: підручник / В.Г. Кремень, В.В. Ільїн. К.: Кн., 2005. 528 с.
9. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. - 2-ге вид., стер. К. : Знання, 2012. 621 с.
10. Фюрст М., Тринкс Ю. Філософія / Пер. з нім. Вахтанга Кебуладзе. Вид. друге. К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2019. 536 с.
11. Шепетяк Олег, Шепетяк Оксана ФІЛОСОФІЯ: Підручник. Львів: Місіонер, 2020. 784 с.

7.2. Допоміжна

1. Арістотель. Нікомахова етика. Переклад з давньогрецької Віктор Ставнюк. Київ. Аквілон-Плюс. 2002
2. Берлін І. Чотири есе про свободу / пер. з англ. О. Коваленко. К. 1994.
3. Вітгенштайн Людвіг. Tractatus Logico-Philosophicus / Логіко-філософський трактат (фрагмент). [Конвертовано сайтом javalibre.com.ua]
4. Гайдеггер Мартін. Будувати, проживати, мислити. [Конвертовано сайтом javalibre.com.ua]
5. Кант І. Прологмени до кожної майбутньої метафізики, яка може постати як наука / пер. з нім. Віталій Терлецький. Харків: Фоліо, 2018. 288 с.
6. Ларс Свендсен Філософія свободи: Львів: АНЕТТИ АНТОНЕНКО, К.: Ніка-Центр, 2016. 336с. Ліврага Х.А. Плисти проти течії. Філософські роздуми. Новий Акрополь, 2015. 298 с.
7. Лютий Т. Глумчер О. Пригоди філософських ідей Західного світу. Темпора, 2021. 384 с.
8. Стейнберг Д. Філософія для життя. Пізнати себе краще. Новий Акрополь, 2014. 172 с.
9. Нора К., Гьосле Вікторію Кав'ярня мертвих філософів. Філософське листування для дітей і дорослих. Новий Акрополь, 2019. 256 с.
10. Платон: Апологія Сократа. Перекладено з давньогрецької. Харків: Фоліо, 2008.
11. Почепцов Г. Від покемонів до гібридних війн: нові комунікативні технології XXI століття: монографія. Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2017. 260 с.
12. Расел Бертран Філософія для непосвячених. URL: <https://users.drew.edu/~jlenz/br-lay-philosophy.html>
13. Стівен Сломан, Філіп Фернбах Ілюзія знання. Чому ми ніколи не думаємо на самоті / [пер. М.Лузіна]. Yakaboo Publishing. 2018. 344 с.
14. Філософія науки: традиції та інновації. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2018. № 2(18). 106 с.
15. Фуко Мішель. АРХЕОЛОГІЯ ЗНАННЯ / Переклав з французької Віктор Шовкун. Київ. Видавництво Соломії Павличко. «ОСНОВИ». 2003.